

Trøndelag Bildende Kunstnere
Fjordgata 11
7014 Trondheim

Deres ref.: 200904558-17

Dato: 07.01.2011

Hørings svar – utredning av Trøndelag Senter for Samtidskunst og innspill fra KIV-komiteen

Høringsfrist 10. januar 2011.

Høringsinnspill fra Trøndelag Bildende Kunstnere (TBK)

TBK ønsker innledningsvis å anerkjenne betydningen av utredningsarbeidet. Det har gitt en sjanse til å snu på noen steiner og å stille noen viktige spørsmål innad i organisasjonen. Utfordringen er å ta med seg de gode verdier kunstnerstyring og en demokratisk fagforening representerer i dagens samfunn – og samtidig utsette seg for nok konkurranse og kritikk for å bli bedre. Profesjonalisering og organisasjonsutvikling er en bevisst satsning ved Trøndelag Senter for Samtidskunst og i organisasjonen og vil være det videre framover.

Innholdet i rapporten er oversiktlig og ryddig presentert. Det foreslåes en opprydding i institusjonen, noe som er positivt. Rapporten gjør i liten grad rede for mulige negative konsekvenser av de endringer som foreslåes. Det som mangler er en konsekvensanalyse, spesielt på forslag til ny styresammensetning.

Vedrørende spørsmål fra KIV-komiteen (8. okt. 2010) så er det maktpåliggende å tydeliggjøre Trøndelag Senter for Samtidskunst som en kunstnerstyrt institusjon – og hva dette innebærer. Når KIV-komiteen spør om andre institusjoner kan ivareta oppgaver som gjøres ved TSSK, så vitner det om liten forståelse for egenarten og mulighetene ved kunstnerstyring. Det er ingen andre som kan ivareta oppgavene til kunstnerstyrt formidling enn kunstnerne selv.

Egenart og fortrinn med kunstnerstyring er:

1. *Nærheten til produksjonsnivået i kunst.* Kunstnerne styrer kunstnersentret og er de som står bak. Det gjør at publikum og andre kan være sikre på å møte profesjonelle kunstnere og deres syn når de tar kontakt. Det er et sted kunstnerne i regionen kan nås av omverdenen. Det er kunstnerens vei ut i samfunnet. Kunstnerne får en stemme, et språk, de blir sett og hørt og ytrer seg gjennom virksomheten ved sentret. Så er spørsmålet hvilket samfunn ønsker vi å utvikle.

2. *Utnytting av kunnskap.* Kunstnerne besitter en spesifikk fagkompetanse og en variert praktisk estetisk erfaring som representerer en ressurs for samfunnet. Det er en yrkesgruppe som har bred og høy utdanningsbakgrunn – og som er en uvurderlig ressurs for regionen i forhold til konsulent-, jury- og rådgivningsarbeid. Spesielt innen kunst i offentlig rom. Kunstnerne diskuterer også ytringsfrihet, tar opp demokratiske prosesser på et ideplan, arbeider for større toleranse og har et engasjement i samfunnet. Et kunstnerstyrt senter er en måte å ta i bruk og utnytte denne ressursen på, til det beste for fellesskapet. Kunstnerens fagkunnskap er senterets kapital og dets viktigste eksistensbrettigelse. Et samfunn kan velge å benytte seg av denne kraften eller la være. Spørsmålet er om Trondheim/Trøndelag vil gjøre det og om det skal foregå på kunstnersentret eller ikke?

3. *Kunstnerstyrte institusjoner har andre mål og tar andre valg – nettopp for det er kunstnere ved rattet.* Kunstnernes valg og engasjement gjenspeiles i sentrets planer, faglige mandat og formidling. Et eventuelt reorganisert «Trøndelag Kunstsenter» uten kunstnerstyring og kunstnerflertall med en kunsthistoriker eller kurator som daglig leder med et vidt mandat og et «profesjonelt» styre, vil konkurrere med den lenge utredede Trondheim Kunsthall – og være en meningsløs nydannelse i dagens situasjon i regionen. Mens derimot et kunstnerstyrt senter basert på billedkunstnere og kunsthåndverkeres brede faglige bakgrunn, vil kunne ha en meningsfull funksjon i samspillet mellom de ulike aktørene i kunstmiljøet. Fordi den er basert på en annen fagkompetanse, en annen tenking og erfaring enn disse. Kunstnernes bakgrunn og tankesett resulterer i et annerledes utstillingsrom.

4. *Tett på endringer i samfunnet.* I kunsten trengs en nødvendig frihet, som også innebærer en risiko og som ikke er et middel for andres mål. Derfor er det naturlig at man blant kunstnerne finner de første tegnene på endringsprosesser i samfunnet. Samtidskunsten gir alternative betraktninger på det å være menneske i dag, og en kunstnerstyrt arena vil lett plukke opp nye strømninger og utviklingstrender i denne sammenhengen. Samtidig som tradisjon og historie blir ivaretatt på høyst ulike måter.

5. *Kunstnerstyring fremmer det eksperimentelle og har lav inngangsterskel.* Den ikke-kommersielle kunsten, den som ikke lar seg kneble eller styre og som trenger full frihet utfolder seg i dag ved senteret. TSSK er det eneste stedet i regionen, i påvente av en fremtidig kunsthall, som aktivt undersøker og er en pådriver for denne type samtidskunst. En spydspiss med spisskompetanse. Smalt men allikevel uhyre viktig. Et slags kunstens svar på grunnforskning om du vil. Den ikke-kommersielle virksomheten sikrer produksjon og utstillingsmuligheter for den profesjonelle samtidskunst-scenen og dens utøvere. Der har TSSK en verdifull rolle. Spesielt for mange kunstnere som tar i bruk virkemidler fra flere av de tradisjonelle kunststartene. Kunstnersentret ivaretar kunstnerisk kompetanse, faglig innsikt og gir oversikt over eget felt, både i historisk perspektiv og i et samfunnsmessig perspektiv. – Det er viktig å ikke glemme at det er kunstnerne og kunstnerstyringen som står bak denne satsningen. Det er et ansvar som er tatt regionalt og som har fått betydning nasjonalt.

6. *Kan ikke erstattes av en kunsthall.* En kunsthall er en kunst-formidlingsinstitusjon som vanligvis drives uten kunstnerstyring og som tradisjonelt har hatt som oppgave å fremme kunstdiskursen på et høyt nivå. Per i dag er TSSK det nærmeste en kommer en kunsthall i Trondheim faglig sett, men TSSK – på grunn av nærheten til kunstnerne – vil aldri og skal ikke bli en kunsthall. Lokalene er for små og uegnet. Dette gjelder utstillingene og for lagring og håndtering av kunst på et internasjonalt nivå. Det er langt unna den standard man forventer en kunsthall skal ha. Det kan det selvsagt gjøres noe med, men egenarten og mulighetene ved kunstnerstyringen samsvarer ikke med ambisjonene til en kunsthall. En kunsthall vil for eksempel vanligvis ikke ha ansvar for å vise regional kunst. – Regionen mangler utstillingslokaler for samtidskunst og Trondheim trenger en kunsthall for større vekslende utstillinger med et nordisk og europeisk nedslagsfelt – i tillegg til et kunstnerstyrt senter. Sammen vil man da kunne løfte kunstfeltet i regionen.

7. *Kunstnerstyringen representerer et mangfold i det trønderske kunst- og kulturmiljøet og kunstscenens infrastruktur.* Den kunstnerstyrte stemmen komplementerer den offentlige og privatstyrte kunstformidlingen. I et hierarki av forskjellige kunststoffentligheter og private aktører er det kunstnerstyrte verdifullt. En fungerende kunstscene forutsetter et mangfold av ulike aktører som utfyller og utfordrer hverandre jamfør felles utspill fra kunstmiljøet om kunstens økosystem. Det er de forskjellige utgangspunktene som gir hver av disse aktørene sine særpreg og som gjør at den regionale kunstscenen kan preges av dynamikk, mangfold og

ulike perspektiver - til det beste for publikum. Den kunstnerstyrte strukturen er ikke nødvendigvis den ideelle på alle plan, men det er en lomme med muligheter innen kunstfeltet. Med fokus på mangfold vil man lage en motvekt mot en ensrettet kommersiell tankegang i samfunnet forøvrig. Kunstnerstyring som et system i seg selv er et viktig prinsipp og unikt i et skandinavisk og europeisk perspektiv. Gjennom lang tid har kunstnerne høstet erfaringer på godt og vondt når det gjelder å styre kunstnersentret. Det er diskutert som prinsipp nasjonalt og gjennomført evalueringer lokalt tidligere.

8. *Høy status å stille ut.* For kunstnere gir det høy status å ha utstilling i de kunstnerstyrte arenaene. Status gir anerkjennelse og større sjanser for stipend, som igjen gir bedre arbeidsvilkår og motvirker negative utslag i for eksempel stipendtildeling til kunstnere. Dette fremmer økt tilflytting av kunstnere og hindrer fraflytting i regionen. TSSK må også ses i sammenheng med kunstutdanningen på NTNU og økt sentralisering av kunstscenen på Østlandet og da spesielt Oslo. Hvis Trøndelag vil beholde mange av NTNUs kunstnere, så blir det viktig med en dynamisk kunstscene.

9. *Kunstnerstyring – indirekte politisk avgjørende.* Ved å beholde kunstnerstyringen vil man kunne utnytte egne fortrinn og sikre innflytelse og oppnåelse også for de fagpolitiske målene. Uten kunstnerstyringen vil veien være adskillig lengre å gå. Det er en stor utfordring å finne løsninger for å sikre denne yrkesgruppen bedre leve og arbeidsvilkår. Et kunstnerstyrt senter gir selvstendighet i forhold til lokal og sentral kunstpolitikk og medbestemmelse av NBKs (Norske Billedkunstnere) politikk mot departement og politikere. Et kunstnerstyrt senter gir også regionale kritikere, kuratorer og andre skribenter bedre arbeidsforhold.

I dag styres Trøndelag Senter for Samtidskunst i fellesskap av grunnorganisasjonene Trøndelag Bildende Kunstnere og Norske Kunsthåndverkere Midt-Norge. Formelt sett er Trøndelag Senter for Samtidskunst en ideel, selvstendig, regional og kunstnerstyrt formidlingsinstitusjon av billedkunst og kunsthåndverk. Grunnorganisasjonene har eierskap i form av styremajoritet. Både i TSSKs styre og i generalforsamlingen, som er TSSKs øverste organ. Generalforsamlingen består av medlemmene (ca 210 stk). Samt to representanter fra henholdsvis Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Derav beskrivelsen kunstnerstyrt formidling og kunstnerflertall.

MERKNADER OG FORSLAG TIL RAPPORTEN

Punkt 2.1/4.4.4. Forslag: Fra kunstnerisk råd til programstyring. TBK vil foreslå å sette inn et konkret rådgivende organ. Ikke alle beslutninger bør taes i styret. Det er kunstnerne som har historikken, kjennskap til regionen og som gjør en helt annen utvelgelse enn andre. Derfor ønsker TBK å beholde en selvstendig arena for den faglige utviklingen. Gjennom å vedtekstfeste et programråd bestående av kunstnerne og daglig leder. Rådet vil ha like mange representanter fra hver av de to organisasjonene og skal stimulere den faglige utviklingen av TSSK. Rådet vil ha en rådgivende funksjon i forhold til daglig leder, forutsatt at daglig leder har kunstfaglig kompetanse. I en situasjon hvor daglig leder ikke har kunstfaglig kompetanse så vil rådet ta mere ansvar.

Punkt 2.2/6.4 Formål

TBK foreslår en mindre justering av formålet.

«Senteret skal presentere et mangfold av kunstneriske uttrykk, med hovedvekt på eksperimentell og nyskapende kunst. TSSK skal være en sentral aktør i formidling av billedkunst og kunsthåndverk i Trøndelag. Publikum og kunstnere skal inviteres til å delta i senterets mange tilbud og aktiviteter.»

Utredningsrapporten utfordrer partene til en diskusjon rundt hovedfokuset til TSSK. I vent på en kunsthall, er det viktig å påpeke at det regionale henger nøye sammen med det nasjonale og det internasjonale ved TSSK. Det ene utelukker ikke det andre. Det blir et unødvendig skille slik det står i rapporten. Det er nettopp i samspill mellom et regionalt perspektiv og det å være en nasjonal aktør, at man oppnår å være relevant i kunstøyemed. Det er ikke slik at kunstnerne ved TSSK ønsker å begrense oppmerksomheten mot det regionale kunstlivet. Det er nødvendig med både og. TSSK må evne å ta vare på både kunsten, kunstnerne og formidlingen. Med justeringer underveis etter tidsånden.

Punkt 2.5/8.3 Trøndelagsutstillingen

TBK ønsker å understreke at kunstnerne selv har tatt tak i en modernisering av Trøndelagsutstillingen, og selv maktet og revitalisere den slik at den fremdeles er aktuell og har stor publikumsappell. Utstillingen diskuteres og engasjerer, noe som helt klart har rot i kunstnerens eierforhold til utstillingen. Det gjennomføres fortløpende evaluering, noe som har vært en bevisst satsning fra TBKs side for å synliggjøre potensialet utstillingen har. Kunstmønstringen er regionens eneste og største i sitt slag, en viktig debutantarena (over 40% debutanter), generasjoner og ulike kunstuttrykk møtes og alle kan søke. Det er til en hvis grad et skille i dagens kunstliv mellom de «unge og hippe» kunstnerne, som i stor grad jobber eksperimentelt og sikter internasjonalt, og de kunstnerne som arbeider på mer tradisjonelt vis innen ulike fagområder. Trøndelagsutstillingen spleiser disse gruppene sammen.

TBK, i samarbeid med TSSK, makter å produsere en bred arena for samtidskunst som blir manges første møte med samtidskunst. Både gjennom vandring i Midt-Norge og et egenprodusert formidlingsopplegg blant annet for skolene. På grunn av dette synes TBK det er en stor kulturpolitisk sjanse å vurdere en stopp i støtten til Trøndelagsutstillingen. Det er vanskelig å se en gevinst i det.

– Jmf samarbeidsavtalen mellom Trondheim kommune, STFK og NTFK som beskriver hvordan utstillingen skal finansieres, så er TSSK ansvarlig for administrasjon av utstillingen. På grunn av dårlig økonomi er ikke senteret i stand til å ta det ansvaret fullt ut. Avtalen gjelder for fire-årsperioder og skal fornyes eller endres i 2011. TBK foreslår at TSSK fortsatt tar på seg et administrativt ansvar for utstillingen.

Punkt 10.4.1: Valgkomite

Den nye valgkomiteen vil få en særdeles viktig rolle. Ikke minst instruksene som skal si noe om hvordan komiteen skal jobbe og hvilken kompetanse TSSK trenger. Instruksene vil vedtaes på årsmøte og gir dermed organisasjonene mulighet til å påvirke hvilken type kompetanse som hentes inn.

Forslag til valgkomite: TBK ser behovet for å øke antall representanter fra TBK i forhold til NKM. TBK foreslår å øke antall med en representant i selve valgkomiteen. Slik at antall representanter står i forhold til antall medlemmer. TBK er dobbelt så mange medlemmer som NKM. Det vil bli lagt fram forslag om to representanter fra TBK og ikke en. Slik at det totale antallet medlemmer i komiteen blir fire og ikke tre.

Punkt 10.4/2.6: Ny styresammensetning

Rapporten foreslår en ny styresammensetning. Fra interessentstyre til kompetansestyre. TBK støtter forslaget i utgangspunktet. Samtidig ønskes det utført en konsekvensanalyse for å avdekke mulige negative konsekvenser av endringen.

Med kunstnerflertall i valgkomiteen og 100% flertall i årsmøtet vil TBK beholde muligheten

til å forslagsstille saker som TSSK skal jobbe med. TBK vil få en formell påvirkning og kan styre gjennom formelle kanaler. TBK kan forberede saker til et kunstnerstyrt årsmøte. Det er innflytelse og mulighet til påvirkning. I tillegg foreslår TBK et vedtekstfestet programråd med kunstnerflertall. Se punkt 2.1/4.4.4.

Punkt: 5.2 Tilleggskommentar til sentrets fortrinn

TSSK er en ikke-kommersiell aktør og det gir et faglig fortrinn og en styrke som gjør TSSK til en nødvendig bestanddel i og blant regionens kunstinstitusjoner i dag. «Publikumsvennlig» eller «salgsvennlig kunst», er ikke automatisk samsvarende med kunstfaglig utvikling eller kunstfaglig sterke utstillinger, snarere tvert i mot. At senteret baserer seg på hva som skal formidles og produseres, framfor salgshall, sikrer den kunstneriske ytringsfrihet og verner om muligheten til å velge kunstnerisk uttrykk fritt.

Punkt 5.1 Samfunnsoppdrag/Punkt 7.6 Sentrets formidlingsoppdrag

Det nevnes lave besøkstall ved TSSK og evne til å nå ut til samfunnet. TBK ønsker å påpeke at på grunn av et målretta arbeid innen informasjonsarbeid de siste to år, har anseelsen og kjennskap til Trøndelag Senter for Samtidskunst økt betraktelig. Det foreligger tallmaterialet og besøksstatistikk for TSSKs hjemmeside. Ut fra det materialet ser man tydelig at utstillingene når ut til mange flere enn tidligere, blant annet på grunn av aktiv bruk av sosiale medier og Internett. Dette sammen med annen markedsføring og selvfølgelig faglig satsning, har gjort senteret til en viktig kunstscene, ikke bare for Trøndelagsregionen, men også i resten av Norge. Internettportalen artscentrondheim.com dekker også mye av det som skjer ved TSSK og har høyt besøk. Eksempelvis med 14.000 besøkende i desember 2010.

Punkt 7.6.2. Den Kulturelle Skolesekken (DKS)

TBK ser positivt på Den kulturelle skolesekken og ser verdien i at elever får møte de profesjonelle kunstnerne ved TSSK og motsatt. Kunstnersentret vil være en naturlig instans å koordinere og utvikle kunstnerinitierte prosjekter fra for Den kulturelle skolesekken. Kanskje kan TSSKs kunstnere stå bak prosjekter som i større grad speiler tidsånden i kunstfeltet. For eksempel gjennom å arrangere samfunsmøter med barn og ungdom og ikke bare omvisninger.

Mvh

Trøndelag Bildende Kunstnere

v/ Brynhild Bye

Fjordgata 11, 7014 Trondheim
trondelagbildendekunstnere@yahoo.no
www.trondelagbildendekunstnere.no